

El debat de la Universitat des del marc de l'agencialització de l'Espai Europeu d'Educació Superior: els punts de vista de Senén Barro i Vicent J. Martínez

Juan Arturo Rubio Arostegui

A continuació reproduïm les entrevistes a dos experts que reflexionen sobre els processos de canvi en l'educació superior en les últimes dècades i els reptes que s'han d'afrontar per a fomentar el desenvolupament econòmic i social i complir amb les missions institucionals de docència, investigació i transferència de coneixement.

Senén Barro Ameneiro i Vicent J. Martínez responen a diverses preguntes per a aquest monogràfic a fi de dur a terme una anàlisi dels dèficits de finançament i governança així com també d'apuntar les possibles solucions segons el seu criteri.*

NOTES BIOGRÀFIQUES

Senén Barro Ameneiro és membre de la Real Academia Galega de Ciencias. Va ser director del Departament d'Electrònica i Computació de la USC, de 1993 a 2002 i rector en la mateixa universitat de 2002 a 2010, període durant el qual va promoure especialment la internacionalització i l'emprenedoria i va impulsar Campus Vida, reconegut com a Campus d'Excel·lència Internacional pel Govern espanyol. Va presidir el grup de TIC de la Conferència de Rectors d'Universitats Espanyoles (CRUE) de juny de 2003 a octubre de 2005 i va ser-ne vicepresident de maig de 2008 a juny de 2010. Des de maig de 2008 és el president de RedEmprendia, xarxa formada per vint-i-vuit de les millors universitats iberoamericanes, Universia i el Banc Santander, que promou la innovació i l'emprenedoria responsables. Ha sigut autor (o editor) de set llibres, —l'últim dels quals titulat *+Universidad –Especulación*, editat per Netbiblo, 2013— i autor d'uns tres-cents articles científics.

Vicent J. Martínez és catedràtic d'Astronomia i Astrofísica en la Universitat de València i ha sigut durant més d'onze anys director de l'Observatori Astronòmic d'aquesta universitat. La seua activitat investigadora està dedicada fonamentalment a les galàxies, l'estructura de l'univers a gran escala i la cosmologia. Ha rebut el Premio José María Savirón de Divulgación Científica 2013, el Premio a la Enseñanza y Divulgación de la Física 2011, que atorguen la Real Sociedad Española de Física i la Fundación BBVA, i el Premi de Divulgación Científica Estudi General 2005 pel seu llibre *Mariners que solquen el cel*. Vicent J. Martínez ha creat, coordina i dirigeix el portal de divulgació científica Conec.es. El seu web personal es pot visitar en: <http://www.uv.es/martinez>

* Text traduït per Ana Lozano de la Pola.

Per a començar, des de la seua experiència, com ha canviat la funció que desenvolupa el sistema universitari en l'Estat espanyol?

S. B.: El canvi més significatiu s'ha donat en un compromís més gran de la Universitat per estendre les seues responsabilitats docents i investigadores per aconseguir un major impacte en el teixit productiu i en el conjunt de la societat. Els governs universitaris hi estan implicats i, cada vegada més, el personal docent i investigador també. Tenim una bona Universitat en general, que potser no entre en l'elit mundial, però que tampoc té exemples dolents. Una Universitat que se sent legítimament satisfeta pel camí recorregut en les últimes dècades, en les quals s'ha democratitzat i s'ha fet investigadora, s'ha estés territorialment i ha ampliat la seua influència en la societat. Ara hem d'aconseguir que també s'internacionalitze, que transferisca en la mesura que siga possible els resultats de la seua excel·lent investigació i que es fixe més en les comeses de la seua oferta docent que en els seus continguts.

V. M.: Les dues activitats fonamentals del sistema universitari públic són la docència i la investigació. La majoria dels analistes reconeixen que al final del segle xx i principi del XXI s'ha produït un increment notable de la qualitat en aquestes dues funcions en el nostre sistema universitari. Al meu parer, els motius fonamentals d'aquest èxit han sigut tres: inversions públiques adequades en laboratoris docents i projectes d'investigació, taxes universitàries raonables (al voltant del 15 % del cost de l'ensenyament) i la incorporació d'una generació de professors joves, amb una àmplia formació investigadora en centres internacionals de prestigi.

Desgraciadament, també en aquest període hi ha hagut elements que no han sigut tan positius, com la proliferació de centres

universitaris que responien més a interessos polítics que a una demanda social justificada. En 1991, el sistema universitari espanyol estava format per quaranta-quatre universitats; en 2016, aquest nombre havia crescut fins a les vuitanta-tres (de les quals trenta-tres eren privades).

Aquest sistema universitari reeixit acomplia una funció fonamental en la vertebració de la societat en l'àmbit cultural, en l'econòmic, en la generació d'ocupació, de coneixement i de benestar.

Amb l'arribada de la crisi econòmica del 2008, les retallades en beques i en investigació, la taxa de reposició de només el 10 % per al professorat, la desenraonada pujada de les taxes acadèmiques i la reducció del finançament públic, les universitats han experimentat una reculada molt apreciable, quantificable en molts dels seus paràmetres (pèrdua d'alumnes i professors, envelliment de la plantilla, desmantellament de laboratoris docents i d'investigació). Tot això ha quedat en evidència en observar la pèrdua constant de llocs de les nostres universitats en els rànquings internacionals de qualitat universitària. El resultat és que el sistema universitari públic espanyol, amb prou faenes pot continuar proporcionat una formació superior de qualitat, competitiva en l'àmbit professional i internacional i, al mateix temps, mantenir els resultats destacables en matèria d'investigació. Si ho fa, és conseqüència de l'enorme dedicació d'una part molt compromesa i altament qualificada del personal universitari docent i d'administració i serveis (aquest últim també molt precaritzat en els últims anys). Aquesta actitud de compromís personal amb el servei públic no és exclusiva del sistema universitari, ocorre

també en l'àmbit educatiu no universitari i en l'àmbit sanitari, però és evident que, per a revertir la situació, és necessari acabar amb l'època de retallades; per a recuperar l'equitat en l'accés a la universitat, les taxes han de baixar al nivell que se situen en els països

del nostre entorn (França, Alemanya, etc.); i el sistema ha de recuperar uns nivells de finançament que li permeten exercir les seues funcions amb eficiència. És una inversió, no una despesa. Així ho han entès alguns països del nostre entorn i els va molt millor.

Quina funció ha de tenir la Universitat respecte a la modernització del país pel que fa a la reducció de la desigualtat o al desenvolupament sostenible?

S. B.: La modernització d'un país ha de portar ineludiblement associada una aposta pel desenvolupament sostenible i un major equilibri social i d'igualtat d'oportunitats. Tots dos són un producte, sobretot, de l'educació dels seus ciutadans, i és ací on rau la principal responsabilitat del sistema educatiu i, en particular, de les universitats. Per descomptat, també les universitats poden i han de contribuir a fer-ho de manera directa a través de la investigació i de la responsabilitat social universitària, però vull insistir en el que ja he dit: o s'incideix molt especialment mitjançant l'educació, o el resultat serà conjuntural i tindrà un valor escàs. D'altra banda, els mitjans perquè qualsevol jove amb capacitat intel·lectual i esforç puga estudiar en la universitat, independentment de la seua situació socioeconòmica, no els ha de posar cada universitat, sinó fonamentalment els Governos; i hauria de fer-ho des de les primeres etapes educatives, ja que, d'una altra manera, molts joves capaços ni tan sols arribaran a les seues portes. La Universitat ha d'atendre el que li correspon, és a dir, que tots els seus estudiants tinguen la millor formació possible com a persones i com a futurs professionals.

V. M.: Com deia abans, un país que aposte per la modernització i per incrementar la qualitat de l'estat de benestar ha de ser conscient del paper que la Universitat ha de jugar en aquesta aposta, com a generadora de

coneixement, formadora dels professionals que han de contribuir a la reducció de la desigualtat i al desenvolupament sostenible. La Universitat forma el personal que ensenya en les escoles i els instituts, que atén en els hospitals i ambulatoris, que gestiona els recursos econòmics, que du a terme els desenvolupaments tecnològics en una societat moderna. La importància que té és decisiva. Una gran part de la investigació en el nostre país es produeix en entorns universitaris. Però concretant en els aspectes que em pregunta, com pot contribuir a la modernització una universitat amb laboratoris sense dotació o obsolets?, com pot contribuir a eliminar les desigualtats si la pròpia universitat, a causa de l'increment de les taxes i a la falta d'una política de beques adequada, s'està convertint en elitista? La precarització d'una gran part de la plantilla del professorat (pense en l'ús fraudulent i generalitzat de la figura del professor associat) consagra en el seu interior un sistema de desigualtat inacceptable. Com pot contribuir al desenvolupament sostenible una universitat que pateix les enormes retallades en investigació i desenvolupament? N'hi ha prou amb mirar, per exemple, les anàlisis de la Confederación Española de Sociedades Científicas (COSCE) sobre l'evolució de les partides pressupostàries dedicades a R+D+I en els Pressupostos Generals de l'Estat per a adonar-se de com les retallades es mantenen.

La Universitat ha de mantenir a més una funció molt important com a difusora de cultura, com a revulsiu per a remoure consciències davant situacions injustes, ha de contribuir a despertar i promoure l'esperit

crític en la societat en la qual està immersa. És una funció que no s'ha d'abandonar, ja que és precisament un dels valors més positius de la necessària autonomia universitària.

A quins factors creu vosté que es deu el fet que les universitats espanyoles siguin tan permeables al canvi cultural, com per exemple l'adaptació ràpida a l'Espai Europeu d'Ensenyament Superior (EEES), i no ho siguin tant quan es trata d'acabar amb problemes endèmics com l'endogàmia del professorat?

S. B.: Crec que en aquests moments el compromís i la capacitat dels acadèmics van per davant del marc normatiu i legislatiu de les universitats. El model de governança de les universitats és poc àgil, els resta autonomia real —que no és el mateix que lliure albir— i fa que el govern de les universitats siga esclau, en moltes ocasions, d'interessos corporatius o espuris. L'adaptació a l'EEES es va fer més des del compromís individual del professorat que des d'una planificació racional i de disponibilitat de recursos, no solament econòmics o tècnics, sinó fonamentalment humans. Quant a l'endogàmia, aquesta no és un objectiu de les universitats, sinó el resultat de no tenir altres mitjans per a la incorporació de talent acadèmic extern. De totes maneres, em preocupa més la mediocritat que l'endogàmia. Mediocres n'hi ha a tot arreu i no es fan millors portant-los d'altres llocs, ni l'excel·lent deixa de ser-ho per treballar on s'ha format. Això sí, cal eixir al món, veure més que les parets de les teues aules, dels teus laboratoris o dels teus arxius.

V. M.: No estic d'acord amb la primera part de la pregunta. Com deia recentment Fernando Vallespín en un article publicat en *El País*: «Ens menja la *hiperburocratització* i l'excés de docència provocat per la nostra versió de la reforma de Bolonya». No ens hem adaptat a l'EEES: n'hem creat la nostra pròpia versió, com es va fer en el passat amb l'ample de via per als trens. Parle amb qualsevol

estudiant que torne de fer una estada Erasmus en una universitat de referència europea i li farà veure que la nostra manera d'interpretar Bolonya és diferent (des del 4+1 fins a la infantilització de la docència universitària, passant per l'excés de docència que ha d'assumir el professorat jove i en condicions precàries). En fi, que bàsicament no hem sigut permeables a Europa, més aviat el contrari: hem creat el nostre propi sistema, l'hem burocratitzat amb una enorme pressió normativa i amb uns procediments d'avaluació poc contrastats i d'eficiència dubtosa (com els que du a terme l'ANECA). Ens estem allunyant d'Europa.

En realitat l'Estat espanyol és expert a crear-se la seua pròpia versió del marc europeu. Practica un *brexít* de conveniència i en falsset. No solament en educació superior. Pense, per exemple, en les polítiques migratòries o de refugiats. L'Estat espanyol no compleix amb els acords que signa amb Europa. Amb això no vull dir que la política europea en aquest aspecte siga, al meu judici, l'adequada; però, per descomptat, la que posa en pràctica l'Estat espanyol és definitivament pitjor.

Respecte al fet d'acabar amb el problema endèmic de l'endogàmia en el professorat, la solució passa per un canvi fonamental en el procés de selecció d'aquest. L'objectiu ha de ser el de contractar els millors. Aquest és el pilar bàsic sobre el qual es fonamenten

les universitats europees i americanes que se situen en els llocs més alts dels rànquings. Ha de ser una responsabilitat dels gestors universitaris i dels governs amb competència en universitats que es respecte aquesta premissa. No és tan difícil, però cal trencar una inèrcia assentada des de fa molts anys. L'objectiu és diàfan. El sistema ha de permetre compatibilitzar la promoció de personal docent i investigador de qualitat que ha fet gran part de la seua carrera docent (encara que no tota) en la mateixa universitat, amb la cerca de talent extern seguint una política científica ben dissenyada. Ací valdria una

analogia futbolística: no s'ha de descurar el propi planter —pensen en La Masia del Barça—, però certament cal tenir capacitat per a dur a terme una política que permetia fitxatges excel·lents i d'interés acadèmic o d'investigació per a la universitat. Aquest fet implica la creació de places de professorat no lligades a la promoció de l'existent. I està plenament justificat des d'una perspectiva progressista, ja que l'objectiu és incrementar la qualitat del sistema públic universitari. Al mateix temps, el propi sistema hauria de facilitar i premiar la mobilitat del personal docent i investigador.

Com valora l'evolució de la missió de la Universitat pel que fa a la transferència del coneixement en els últims anys?

S. B.: Fa temps que es parla de la tercera missió de la Universitat com aquella lligada a la transferència de la R+D. No obstant això, en sentit estricte, la Universitat només té una missió: la millora permanent de la societat mitjançant el coneixement. A partir d'ací podem explicar cada paraula i el seu abast, detallar les finalitats i parlar dels mitjans, fitar o ampliar *la missió* i, en fer-ho, parlar d'universitats amb perfils diferents. D'altra banda, la missió de la Universitat es concreta en dues responsabilitats medul·lars: docència i investigació. Una vertadera universitat ha de casar-les ambdues com a responsabilitats inseparables i indissolubles i, per descomptat, les dues han de perseguir, com he dit, la millora permanent de la societat. En aquest sentit, transferir els resultats de la investigació a la societat, en particular al teixit productiu, és indispensable per a aconseguir millor la missió universitària. És un fenomen que està traslladant-se, progressivament, del desig a la realitat. No obstant això, i si se'm permet l'analogia, encara que aquesta és una assignatura que ja aprovem en primera convocatòria, continuem obtenint

una qualificació molt baixa. Mentre que la producció científica de la Universitat espanyola supera el 70 % del total del país, i aquest contribueix amb més d'un 3,5 % al total mundial, quan parlem de patents i de la seua valorització, de contractes d'R+D, de creació d'empreses derivades (*spin-offs*) i de moltes altres formes de transferència intangibles, els resultats són molt millorables. Conscient d'aquesta situació, el president de la CRUE, el rector Segundo Píriz, ha volgut centrar especialment la seua presidència en la transferència de la R+D universitària i en la internacionalització, altra de les assignatures que portem més fluixes.

V. M.: He contestat ja parcialment a aquesta pregunta. Jo crec que és molt important la transferència del coneixement. Crec, a més, que ha d'unir-se a les polítiques universitàries que persegueixen la inserció laboral dels seus titulats i a la promoció de l'emprenedoria des de la pròpia universitat. La creació d'empreses derivades (*spin-offs*) en les quals participen els propis estudiants de màster i doctorat és usual en les universitats europees

i americanes. El problema és que aquesta activitat s'ha vist seriosament perjudicada per les retallades en les inversions en investigació

i desenvolupament. És fonamental revertir la situació per a recuperar el camí mamprés fa un parell de dècades.

Fins a quin punt és possible conciliar una universitat de proximitat (tret comú de les universitats espanyoles) amb una universitat prestigiosa en els rànquings?

S. B.: Crec que preocupa excessivament el fet de situar algunes de les nostres universitats en les posicions més destacades dels rànquings internacionals, i no tant millorar-les en conjunt. Personalment, preferisc un sistema universitari de bones universitats, que busque la millora del conjunt i reconega i done suport als seus esforços i resultats, en particular a les millors, que un altre que se centre en el fet que només algunes se situen en l'elit internacional, despreocupant-se en bona mesura de la resta. Des de la Transició, el nostre país va apostar pel primer sistema, encara que no fos d'una manera planificada, i estic segur que no ha sigut una decisió dolenta. Dit això, crec que podem aspirar a més i, per això, no podem tractar igual les universitats que ho fan millor que a la resta. D'igual manera que singularitzar unes quantes universitats per a catapultar-les en els rànquings no ha de ser l'objectiu, voler igualar-les totes ens portaria inevitablement a fer-les totes regulars, quan no mediocres. Per tant, sense que l'objectiu siga posar a unes poques universitats en l'aparador dels rànquings, si hi arribem apostant per la qualitat i, fins i tot, per l'excel·lència de totes, molt millor.

V. M.: La conciliació, des del meu punt de vista, pot ser completa. Li puc posar un exemple de l'àmbit educatiu preuniversitari. Pense en l'èxit educatiu de Canadà reflectit en l'informe PISA. Canadà té una educació primària i secundària totalment descentralitzada, molt adaptada a les particularitats locals i lingüístiques de les seues diferents regions i, no obstant això, en totes, o en la gran ma-

joria, els resultats educatius són excel·lents. La clau es troba en una selecció exigent del professorat i en el fet d'haver aconseguit la seua implicació entusiasta en el procés educatiu. No és incompatible tenir una universitat de proximitat amb aconseguir una bona reputació internacional, però s'ha de fer un gran esforç en la seua internacionalització. Això serà també molt important per als estudiants locals i de proximitat, com vosté diu. Per fer una comparació, segons les dades de 2017 del rànquing QS, la Universitat de València té només un 1,2 % del professorat d'origen internacional. En estudiants aconseguim el 6 %, però són valors pràcticament simbòlics si els comparem amb altres universitats europees que estan ben situades en aquests mateixos rànquings. Per exemple, aquests apartats, a la University of Edinburgh, que ocupa el lloc número trenta-dos del rànquing de Xangai en 2017, es troben, els dos, al voltant d'un 38 %. Per cert, la Universitat de València té el doble d'estudiants que la d'Edimburg, però mil professors menys. Això també hi influeix.

El programa Erasmus ha sigut fonamental, però hem d'incrementar la internacionalització i fer-la estable.

D'altra banda, cal entendre que per a millorar la posició en els rànquings no solament és necessari l'increment dels recursos públics, també és fonamental la inversió de la societat civil en la pròpia universitat. En l'Estat espanyol aquesta tradició no existeix, però és una pràctica molt estesa en l'entorn anglosaxó i nòrdic.

Es percep que la gestió de qualitat haja comportat una millora real de la Universitat? En quines dimensions i aspectes concrets?

S. B.: Per a mi, la gestió de la qualitat en la Universitat hauria d'incidir sobretot en la parcel·la de l'educació. En la investigació i la transferència dels seus resultats, els temes relatius a la qualitat i a la seua gestió estan més clars, més pautats, fins i tot a nivell internacional. Quant a la formació, és obvi que en parlar de gestió de la qualitat no solament ens referim a la millor o pitjor formació dels estudiants i a la seua satisfacció, així com també a la dels ocupadors amb els titulats universitaris, sinó que, a més, també parlem dels mitjans per a obtenir aquesta qualitat. En tot cas, al meu entendre, hem fet un moviment pendular, i ens hem anat a l'extrem de la *hiperburocratització* en l'assegurament de la qualitat i el control dels processos, en lloc de cercar la qualitat que realment hauríem de perseguir: formar bons ciutadans i professionals. M'explicaré una mica més. La qualitat del personal d'una universitat, en particular del docent i investigador, fixa una cota màxima en la qualitat de l'educació dels alumnes, raó per la qual és on més esforç caldria fer. D'altra banda, el model d'ensenyament i els objectius que aquesta persegueix condicionaran la formació dels nostres joves, positivament o negativament, molt més que els programes d'estudi. La burocràcia sense més no aconsegueix millors professors i investigadors, ni millors alumnes els plans d'estudi que posen més èmfasi en els continguts que en les comeses. Vull estendre'm una mica en aquest punt, ja que considere que té una rellevància extrema. El model i sistema educatiu més comú en el nostre país, i al qual en general la Universitat no és alié, se centra en el saber per acumulació de coneixements i, cada vegada més, especialment des de l'adaptació a l'EEES, també en el saber fer. Però oblida, o amb prou faenes atén, el fet de voler saber,

la curiositat i el voler fer, la creativitat, la iniciativa, l'emprenedoria. Aquest problema no és específic de les universitats, sinó que és un mal general de tot el procés educatiu. Necessitem una reforma molt profunda del model i del sistema educatiu, i en això hauria de centrar-se l'anhelat pacte per l'educació.

V. M.: Jo no sóc un expert en aquesta matèria, però tracte d'assessorar-me de qui sí que ho és. Com ja he dit, al meu parer, la gestió de la qualitat actual no ha comportat una millora real de la Universitat, sinó tot el contrari: ha generat una enorme burocratització de l'ensenyament, amb la qual cosa s'ha perdut qualitat de la docència. Li'n pose un exemple. Si les enquestes sobre l'activitat docent dels professors han d'influir en la millora d'aquesta, seria important que fossen contestades per una gran majoria d'estudiants. En la meua universitat, en el passat, això era així, perquè s'emplenaven de manera presencial en paper. Des de fa uns anys, ho fa l'estudiant —quan li sembla oportú— a través de l'aula virtual, per Internet. En principi, sembla raonable. El resultat és que el nombre d'enquestes emplenades i el valor estadístic de les respostes han disminuït dràsticament.

L'avaluació de la qualitat de l'activitat investigadora necessita també una profunda revisió. Ha d'adaptar-se a les diferents àrees de coneixement. Els indicadors de qualitat (nombre d'articles, citacions, índex H, etc.) han d'utilitzar-se de manera raonable, sense convertir-los en valors absoluts i utilitzant procediments bibliomètrics i d'avaluació seriosos. Em semblen molt adequats els principis de la Declaració de San Francisco (<http://www.ascb.org/dora/>). Haurien de tenir-se en compte en els processos d'avaluació.

On creu que hi ha espai per a la millora en la governança de la Universitat espanyola?

S. B.: Com ja he dit, la governança universitària és un dels punts febles de la Universitat pública espanyola; potser el més feble. Ja el vaig situar com a tal en el meu llibre *+Universidad –Especulación*, publicat en 2013. Des de llavors, la situació no ha millorat en absolut, cosa que significa que ha empitjorat. El model de governança de les nostres universitats respon més a un no voler cedir *sobirania* per part de les comunitats universitàries, i a inèrcies i ideologies, que a una defensa real de l'autonomia universitària. L'autonomia ha de ser de la institució, no dels membres de la seua comunitat universitària. A més, no deixa de ser curiós que alguns col·lectius defensen amb dents i ungles l'autonomia universitària al mateix temps que volen tenir *ben resguardat* el govern d'aquesta. No hi ha dubte que tenim universitats que, en general, pateixen un finançament insuficient, però fins i tot l'ús eficaç i eficient dels recursos requereix d'un model de govern àgil, que aporte més autonomia al govern universitari i que l'allibere de martingales poc o gens acadèmiques. Per a mi, no es tracta tant de com es tria el rector o rectora d'una universitat, sinó dels instruments que se li donen per a governar. Governar és guiar, dirigir, en una de les seues accepcions que crec especialment adequada per al que vull dir. Evidentment, un govern pot no tenir rumb; però si el té i li manca el timó, o el té bloquejat, només s'estendrà el descoratjament.

V. M.: En el marc de la legislació actual hi ha espai per a millorar. Jo destacaria tres apartats:

- a) Incrementar notablement la transparència, per exemple, en la gestió econòmica, mitjançant comptabilitat analítica o en el funcionament de les comissions i dels òrgans de govern, a través de l'accés de tota la comunitat universitària a la informació que s'hi fa servir i a les decisions acordades.
- b) Impulsar la renovació dels equips de direcció en diferents nivells, afavorint la renovació d'idees i una gestió més àgil. Caldria limitar els mandats temporals dels vicerectors. No té sentit que un rector pugui ser-ho només vuit anys i que un vicerector pugui romandre dècades en el càrrec.
- c) Caldria evitar el funcionament actual excessivament corporativista. La Universitat pública es deu a la societat i les decisions s'han de prendre per a millorar la qualitat del servei públic, la docència i la investigació que s'hi duen a terme; però moltes vegades aquests objectius no són els que es prioritzen, sinó que es prenen decisions basades en criteris corporatius o d'un clientelisme exacerbat associat als processos electorals per a triar els càrrecs acadèmics.

Però també caldria plantejar-se la revisió del marc legal actual per a evitar alguns dels problemes esmentats. Hi ha experts en els nous sistemes de governança oberta i transparent que haurien d'influir en la revisió d'aquesta legislació. També podem veure el que fan els països del nostre entorn amb universitats excel·lents. Jo vaig fer la meua tesi en el NORDITA i en el Niels Bohr Institute de la University of Copenhagen, sota la direcció del professor Bernard Jones, la tesi del qual hi havia estat dirigida per Martin Rees (actual astrònom real britànic) i Dennis Sciama (que va ser el director de la tesi de Stephen Hawking). Aquesta universitat ocupa el lloc trenta en el rànquing de Xangai. Doncs bé, fa un any apareixia en la secció d'anuncis de la revista *Nature* que la universitat estava buscant els millors candidats per a ocupar el seu càrrec de rector. L'oportunitat s'anunciava internacionalment perquè es pogueren rebre el màxim nombre de sol·licituds d'arreu del món.